

**Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w
Olsztynie
Katedra Leśnictwa i Ekologii Lasu**

Dr hab. Jakub Borkowski, prof. UWM

Olsztyn, 16 stycznia 2017 r.

**Opinia w sprawie nadania Pani Dr Małgorzacie Falenckiej-Jabłońskiej stopnia doktora
habilitowanego nauk leśnych**

1. Główne nurty badawcze Habilitantki

Pani Dr Małgorzata Falencka-Jabłońska ukończyła studia na Wydziale Biologii Uniwersytetu Warszawskiego. W 1983 r. Habilitantka na Wydziale Biologii UW obroniła pracę doktorską „Struktura i dynamika populacji *Impatiens noli-tangere* L. w różnych warunkach ekologicznych”. Praca dotyczyła zjawiska kleistogamii i chasmogamii oraz ich znaczeniu dla przetrwania tego gatunku. W pracy przedstawiony został model kształtowania liczebności populacji w różnych ekosystemach leśnych z uwzględnieniem mechanizmów decydujących o sukcesie lub porażce procesu reprodukcji.

Od 1.12.1985 r. Habilitantka pracuje w Zakładzie Ekologii i Ochrony Środowiska (obecnie Zakład Ekologii Lasu) Instytutu Badawczego Leśnictwa w Sękocinie. Jednym z głównych kierunków badawczych Pani Dr Falenckiej-Jabłońskiej była szeroko rozumiana ochrona przyrody. W ramach tego kierunku Habilitantka zajmowała się m.in. stanem oraz opracowaniem ekologicznych podstaw regeneracji zdegradowanych siedlisk leśnych. Uczestniczyła też w realizacji kilku tematów badawczych poświęconych statusowi lasów ochronnych oraz ich znaczeniu dla gospodarki leśnej i ochrony przyrody. Jednym z celów wspomnianych badań były zasady współpracy międzynarodowej w tej dziedzinie.

Ściśle związany z ochroną przyrody był inny obszar badawczy Pani Dr Falenckiej-Jabłońskiej – bioróżnorodność, a zwłaszcza kryteria i indykatory oceny jej stanu w ekosystemach leśnych. Znaczna część aktywności naukowej Habilitantki przypadła na okres, w którym jednym z ważniejszych problemów rozwoju gospodarczego było oddziaływanie produkcji przemysłowej na środowisko naturalne. Problematyka ta stała się jednym z

zasadniczych przedmiotów jej zainteresowań badawczych. Jedno z pierwszych zagadnień jakim się w związku z tym zajęła była różnorodność biologiczna jako wskaźnik adaptacji ekosystemów leśnych do zmian spowodowanych procesami gospodarczymi. W ramach tych badań oceniała poziom różnorodności biologicznej w gradiencie skażenia środowiska (strefy niskich, średnich i silnych skażeń) z uwzględnieniem typu siedliskowego lasu zarówno w lasach gospodarczych, jak również tych o różnym statusie ochrony. Z czasem, kiedy problematyka wpływu skażeń na środowisko stała się mniej istotna, Habilitantka nadal interesowała się zagadnieniami bioróżnorodności, przyglądając się im od strony zrównoważonego rozwoju. Prowadziła m.in. badania nad różnorodnością biologiczną jako wskaźnikiem procesów i zmian ekosystemów leśnych w zrównoważonym zagospodarowaniu lasów.

2. Ocena osiągnięcia naukowego

Przedstawiona jako osiągnięcie naukowe została monografia:

Falencka-Jabłońska M. 2013 (red.) Zmiany ekosystemów leśnych w zasięgu oddziaływania Elektrowni „Kozienice” - synteza 40-letnich badań interdyscyplinarnych. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa. Rozprawy i monografie 20, 304 ss.

Jej ocena z kilku powodów nie jest zadaniem łatwym. Po pierwsze, załączona monografia stanowi „syntezę 40-letnich badań interdyscyplinarnych”. Wspomniane badania obejmują wpływ zanieczyszczeń na tak różne elementy środowiska leśnego jak: roślinność zbiorowisk leśnych, odnowienie naturalne drzew, charakterystyka dendrometryczna drzewostanów, porosty, zróżnicowanie gleb, roztocze jako wskaźniki tempa rozkładu materii organicznej, szkodniki wtórne drzewostanów sosnowych, chrząszcze saproksyliczne, zróżnicowanie gatunkowe nietoperzy, zagrożenie fitopatologiczne ekosystemów leśnych, zmiany krajobrazu leśnego (z wykorzystaniem zdjęć lotniczych). Badania te, biorąc pod uwagę ich rozległość tematyczną, stanowią najprawdopodobniej dorobek dużego zespołu naukowego. Autorka w dokumentacji do wniosku habilitacyjnego stwierdza, m.in.: *„Dysponując wynikami kompleksowych badań (24 dokumentacje IBL, których byłam głównym autorem) oraz licznymi materiałami archiwalnymi opracowałam studium zmian środowiska leśnego w czterdziestoleciu funkcjonowania i rozwoju Elektrowni „Kozienice”*. Sama Habilitantka przyznaje więc, że zawarte w monografii materiały są efektem pracy zespołowej. Autorka powołuje się w niej na kilkanaście dokumentacji zrealizowanych w IBL, poświęconych oddziaływaniu „Kozienic” na środowisko leśne, których współautorami jest co najmniej szesnaście różnych osób (co najmniej, bowiem część z nich w spisie literatury jest

zacytowana „i in.”). Tymczasem w treści monografii autorstwo poszczególnych rozdziałów nie zostało przypisane odrębnym autorom. Wydaje się, że Habilitantka powinna była nie tylko wymienić wszystkich współautorów poszczególnych rozdziałów, ale precyzyjnie określić procentowo wkład twórczy każdego z nich w powstanie opracowania. Wyniki badań zostały w monografii przedstawione m.in. w formie 63 tabel i 72 rycin. Ponieważ rycinom i tabelom również nie przypisano autorstwa, nie do końca wiadomo kto jest właścicielem prezentowanych danych. W myśl przepisów, do postępowania habilitacyjnego może być dopuszczona osoba, która posiada „osiągnięcia naukowe lub artystyczne (...) stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej”. Na obecnym etapie nie sposób jednak ocenić jaki jest i na czym polega wkład Habilitantki w powstanie ocenianego osiągnięcia naukowego. W moim przekonaniu, zebranie opracowań autorstwa innych badaczy i opisanie ich w syntetycznej formie nie stanowi znacznego wkładu autora owej syntezy w rozwój określonej dyscypliny naukowej.

Jak wspomniano, problemów z oceną osiągnięcia naukowego Pani Doktor jest kilka. Kolejnego dostarczają wyniki analiz zawarte w monografii. Składa się ona z szeregu rozdziałów poświęconych reakcji poszczególnych elementów środowiska na oddziaływanie Elektrowni. W skład każdego z rozdziałów wchodzi *Metody i Materiał, Wyniki i Wnioski*. Przedstawione wyniki mają charakter **wyłącznie** opisowy – nie zastosowano w całym opracowaniu **ani jednego** testu statystycznego wskazującego na istotność obserwowanych różnic/zależności. Taki sposób podejścia jest nie do przyjęcia w pracy naukowej, chyba że jest to praca przeglądowa (synteza), ale w takim razie ponownie prowadzi to do przedstawionych powyżej wątpliwości związanych z autorstwem poszczególnych rozdziałów. Ponadto, podstawą pracy przeglądowej nie powinny być w przeważającej mierze dokumentacje z realizacji badań, a więc źródła nie recenzowane i *de facto* nie publikowane. Z kolei, interpretacja wyników bez analiz statystycznych opiera się o przekonanie autora, co sprawia, że jest w ogromnej mierze subiektywna.

Kolejnym istotnym problemem ocenianego osiągnięcia jest dysproporcja w objętości wyników oraz dyskusji. Prezentacja wyników zaczyna się na str. 53, a kończy na str. 271. W opisie wyników dotyczących reakcji każdego badanych elementów środowiska leśnego na oddziaływanie elektrowni, część miejsca poświęcono na *Metody i materiał* oraz *Wnioski*. Z uwagi na ograniczoną objętość tych podrozdziałów, można śmiało przyjąć, że co najmniej 80 % tej części czyli ok. 170 stron stanowi opis wyników (wraz z rycinami i tabelami). Tymczasem rozdział *Dyskusja i wnioski końcowe* zajmuje zaledwie 10,5 str. (272-283), z czego 4,5 str. stanowią zdjęcia - czyli na formalną dyskusję pozostaje 6 stron. Pierwsze dwie

dotyczą ogólnych uwag na temat bioróżnorodności środowiska leśnego (bez wyraźnego związku z prezentowanymi wynikami). Dwie strony poświęcono opisowi stwierdzenia w trakcie prac terenowych jednego osobnika modliszki oraz biologii tego gatunku. Stwierdzić więc można, że praca jest praktycznie pozbawiona dyskusji wyników. W efekcie, trudno przedstawić do oceny monografię uznać za opracowanie ściśle naukowe.

Z przykrością zatem muszę stwierdzić, że osiągnięcie naukowe Pani Dr Falenckiej-Jabłońskiej nie spełnia wymogu formalnego, a więc znaczącego wkładu w rozwój nauki. Ponadto, nie dość, że istnieje poważny problem z ustaleniem faktycznego wkładu Habilitantki w jego powstanie, naukowy charakter owego opracowanie budzi poważne wątpliwości.

3. Ocena pozostałego dorobku naukowego

Nie mniej problematyczne jest ocena pozostałego dorobku naukowego Habilitantki. Jeśli chodzi o opracowania naukowe, Pani Doktor wymienia pięć monografii oraz 49 „prac oryginalnych w czasopismach naukowych”. W przypadku monografii naukowej, jednym z wymogów jest aby była ona recenzowana. Nie jestem jednak pewien czy poza pozycją nr 5 (Falencka- Jabłońska M. 2015 (red.) Wpływ emisji przemysłowych na strukturę lasów i zmiany komponentów środowiska-synteza 40- letnich badań w Górnośląskim Okręgu Przemysłowym. Prace IBL. Rozprawy i monografie nr. 21, 164 ss.), pozostałe spełniają ten wymóg. Habilitantka wspomina co prawda, że pozycja nr 3 została zrecenzowana przez Pana Prof. Andrzeja Grzywacza, jednak wnioskując po jej tytule (Drzewa wokół nas czyli tajemnice, które warto poznać...), trudno uznać ją za opracowanie naukowe.

Jeszcze większy problem pojawił się w związku z oceną grupy opracowań nazwanych przez Habilitantkę „pracami oryginalnymi w czasopismach naukowych”. Blisko połowa z nich stanowi materiały pokonferencyjne (m.in. poz.: 4, 7, 8, 10, 14, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 42), w większości niepoddane procesowi recenzji, a więc o trudnej do weryfikacji jakości naukowej. Pozostałe pozycje to częściowo rozdziały w monografiach i artykuły w czasopismach. Nie wszystkie jednak mają charakter naukowy – np. poz. 44, 46, 47 dotyczą czasopisma *Nowa Energia* będącego dwumiesięcznikiem naukowo-technicznym z branży energetycznej. Najwyżej punktowany artykuł wymieniony przez Habilitantkę (14 pkt.) został opublikowany w *Folia Forestalia*. Według Bazy *Web of Science (Core Collection)*, prace Pani Dr Falenckiej-Jabłońskiej zostały zacytowane dwa razy, a jej indeks Hirscha wynosi 1 (stan na 21.12.2016). Żaden z artykułów naukowych Pani Doktor nie został opublikowany w czasopiśmie indeksowanym przez JCR z ustalonym

współczynnikiem „Impact Factor”. W związku z powyższym dorobek naukowy Habilitantki niestety trudno uznać za odpowiadający współcześnie stawianym wymogom w tym zakresie.

4. Inne ważne aktywności naukowe

Pani Dr Falencka Jabłońska brała udział w szeregu projektów naukowych. Według informacji zawartych w dokumentacji do wniosku w latach 1990-2016 była główną autorką 32 dokumentacji naukowych i współautorką innych szesnastu (zestawienia wspomnianych dokumentacji do wniosku nie załączono). Habilitantka deklaruje też udział w 34 konferencjach naukowych (25 w formie wystąpienia i 9 w formie posteru, w tym kilku zagranicznych). Pani Doktor jest też Autorką szeregu ekspertyz dla podmiotów zewnętrznych (m.in. nadleśnictw, samorządów, sądów)

5. Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego

W tym zakresie dorobek Habilitantki jest znaczący. Była m.in. promotorem 39 prac licencjackich w Wyższej Szkole Gastronomii, Hotelarstwa i Turystyki w Warszawie oraz pracy magisterskiej na Wydziale Leśnym SGGW. Przeprowadziła łącznie 300 godzin wykładów (m.in. w Wyższej Szkole Gastronomii, Hotelarstwa i Turystyki, Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, Wyższej Szkole Pedagogicznej im. Janusza Korczaka w Warszawie). Wrażenie robi ilość artykułów popularno-naukowych autorstwa Habilitantki, których jest ponad 90. Oprócz tego pokłosiem wieloletniego jej zaangażowania w organizację Olimpiady Ekologicznej jest publikacja blisko 100 różnych pozycji (w tym 16 książek) związanych z tą problematyką.

6. Wniosek końcowy

Podsumowując, zarówno całokształt dorobku naukowego jak i przedłożone do oceny osiągnięcia naukowe Habilitantki posiadają znaczne, opisane powyżej mankamenty. W związku z tym, nie spełniają one wymagań stawianych przez Ustawę z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, a także Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. W związku z tym jestem zmuszony negatywnie zaopiniować wniosek o nadanie Pani Dr Falenckiej-Jabłońskiej stopnia doktora habilitowanego nauk leśnych.

